

Maurice Maeterlinck

Pelėjas ir Melisanda

(Pelléas et Mélisande)

1892

Penkių veiksmų drama

Iš prancūzų kalbos vertė (2017 m. vertimas)

Genovaitė Dručkutė

Veikėjai

Arkelis – Alemondos karalius

Ženevjeva – Pelėjo ir Golo motina

Pelėjas – Arkelio anūkas

Golo – Arkelio anūkas

Melisanda

Mažasis Injoldas – Golo sūnus iš pirmosios santuokos

Gydytojas

Vartininkas

Tarnaitės, vargšai ir kt.

Pirmas veiksmas

Pirma scena

Pilies prieangis

Tarnaitės (*viduje*). Atidarykit vartus! Atidarykit vartus!

Vartininkas. Kas ten ? Kam mane keliat? Eikit per mažuosius vartelius, eikit per mažuosius! Jų tiek ir tiek!...

Viena tarnaitė (*viduje*). Turim numazgot slenkstį, duris ir laiptus, atidarykit! Atidarykit greičiau!

Kita tarnaitė (*viduje*). Laukia dideli įvykiai!

Trečia tarnaitė (*viduje*). Bus didelė šventė! Atidarykit tuoj pat!

Tarnaitės. Atidarykit gi! Atidarykit!

Vartininkas. Palaukit! Pakentėkit! Nežinau, ar galėsiu atrakinti... Niekad nevarstom... Palaukit, kol prašvis...

Pirma tarnaitė. Lauke jau beveik šviesu, matau, per plyšius šviečia...

Vartininkas. Va, didieji raktai... Oi, kaip girgžda sklendės ir spynos... Padėkit, padėkit man!...

Tarnaitės. Stengiamės, traukiam...

Antra tarnaitė. Neatsidarys...

Pirma tarnaitė. Ei, ei! Veriasi! Juda pamažiukais!

Vartininkas. Kaip girgžda! Visus prikels iš miego...

Antra tarnaitė (*pasirodo ant slenksčio*). Oi, lauke jau visai šviesu!

Pirma tarnaitė. Saulė kyla virš jūros!

Vartininkas. Atsivėrė... Plačiai atsidarė!...

Ant slenksčio pasirodo tarnaitės ir žengia į lauką.

Pirma tarnaitė. Iš pradžių nuplausiu slenkstį...

Antra tarnaitė. Kada gi mes čia viską išvalysim?

Kitos tarnaitės. Atneškit, paduokit vandens!

Vartininkas. Taip, taip, pilkit vandenį, visą tvaną išliekit, niekad švariai nenumazgosit...

Antra scena

Miškas

Matyti Melisanda prie šaltinio. Įeina Golo.

Golo. Pasiliksiu amžinai šitam miške. Dievas žino, kur tas žvėris mane atvedė. Maniau, kad pašoviau mirtinai, va, kraujo pėdsakai. Bet dabar pamečiau iš akių, greičiausiai ir aš pats pasiklydau, šunys manęs nebežuodžia. Grįšiu kaip atėjau... Girdžiu verksmą... O, ak, kas gi ten prie šaltinio?... Kažin kokia mergytė verkia prie šaltinio! (*Jis kosteli.*) Negirdi manęs. Nematau jos veido. (*Prieina ir paliečia Melisandos pečių.*) Kodėl tu verki? (*Melisanda krūpteli, pašoka ir nori sprukti.*) Nebijokit. Jums nėra ko būgštauti. Kodėl čia verkiat, visai viena?

Melisanda. Nelieskit manęs! Nelieskit manęs!

Golo. Nebijokit... Aš jums nieko... Oi, kokia jūs graži!

Melisanda. Nelieskit manęs! Arba aš šoksiu į vandenį!...

Golo. Aš jūsų neliečiu... Žiūrėkit, pasitrauksiu čia, prie medžio. Nesibaiminkit. Ar kas jus nuskriaudė?

Melisanda. Taip! Taip! Taip! Taip!...

Ji gaudžiai kūkčioja.

Golo. Kas jus nuskriaudė?

Melisanda. Visi! Visi!

Golo. Ką jums padarė?

Melisanda. Aš nenoriu sakyti! Negaliu pasakyti!...

Golo. Nagi, neverkite šitaip. Iš kur jūs esat?

Melisanda. Aš pabėgau!... Pabėgau...

Golo. Taip, bet iš kur pabėgot?

Melisanda. Aš pasiklydau!... Čia pasimečiau... Esu nevietinė... Gimiau kitur...

Golo. Iš kur jūs? Kur jūsų gimtinė?

Melisanda. O, o toli nuo čia!...Toli... Toli...

Golo. Kas ten žvilga šaltinio dugne?

Melisanda. Kur? A, tai karūna, kurią jis man uždėjo. Įkrito, kai verkiau.

Golo. Karūna? Kas jums uždėjo karūną? Pamėginsiu ją išgriebti...

Melisanda. Ne, ne, man jos nebereikia! Verčiau iškart numirti...

Golo. Galėčiau ją lengvai ištraukti. Šaltinis nelabai gilus.

Melisanda. Man nebereikia! Jeigu ištrauksit, pati ten įšoksiu!...

Golo. Gerai, gerai, telieka ten. Karūna atrodo labai daili. Ar seniai jūs pabėgote?

Melisanda. Taip... Kas jūs?

Golo. Esu princas Golo, senojo Alemondos karaliaus Arkelio anūkas...

Melisanda. O, matau pražilusius plaukus...

Golo. Taip, vietomis, čia, prie smilkinių...

Melisanda. Taip pat ir barzda... Ko į mane taip žiūrite?

Golo. Žiūriu į akis. Ar kada nors užsimerkiate?

Melisanda. Taip, taip, naktį...

Golo. Jūs tarsi kuo stebitės?

Melisanda. Ar jūs – milžinas?

Golo. Esu žmogus kaip ir kiti...

Melisanda. Kaip jūs čia atsiradote?

Golo. Aš ir pats nežinau. Medžiojau miške. Vijausi šerną. Pasiklydau. Atrodot labai jauna. Kiek jums metų?

Melisanda. Man šalta...

Golo. Norite eiti kartu?

Melisanda. Ne, ne, lieku čia...

Golo. Negalit pasilikti viena. Nelikssite čia per visą naktį... Kuo jūs vardu?

Melisanda. Melisanda.

Golo. Jūs negalite čia būti, Melisanda. Eime su manimi...

Melisanda. Lieku čia...

Golo. Bus baisu visiškai vienai. Per ištisą naktį... Tai neįmanoma, Melisanda, nagi, duokit man ranką...

Melisanda. O, nelieskit manęs!...

Golo. Nešaukite... Nebeliesiu. Bet eikite su manimi. Naktis labai šalta ir tamsi. Eime iš čia...

Melisanda. Kur jūs einat?...

Golo. Nežinau... Ir aš pasiklydau...

Jie išeina.

Trečia scena

Pilies menė

Sėdi Arkelis ir Ženevjeva.

Ženevjeva. Štai, ką jis rašo savo broliui Pelėjui: „Vieną vakarą aš ją aptikau raudančią prie šaltinio miške, kur buvau nuklydęs. Nežinau nei jos amžiaus, nei vardo, nei kilmės ir nedrįstu klausinėti, nes atrodo be galo išsigandusi, ir kai klausiamė, kas jai atsitiko, staiga pravirksta kaip vaikas ir kūkčioja taip gailiai, kad net baisu. Kai ją radau prie šaltinio, aukso karūna jau buvo nuslydusi jai nuo galvos ir įkritusi į vandenį. Beje, ji vilkėjo karališkais rūbais, nors ir apdraskytas dygliuotų krūmų. Prieš pusę metų susituokėme, bet apie ją aš žinau ne daugiau, negu tą dieną, kai susitikome pirmą kartą. Dabar, brangus Pelėjau, kurį myliu labiau nei tikrą brolių, nors mes gimėme ne iš vieno tėvo, dabar parenk mano sugrįžimą... Žinau, kad motina man tikrai atleis. Tačiau bijau dėl karaliaus, mūsų garbingojo senolio, bijau Arkelio, nors jis ir geros širdies; juk šiomis keistomis vedybomis aš apvyčiau jo politinius lūkesčius, ir numanau, kad Melisandos grožis nepateisins jo, tokio išmintingo, akyse, mano beprotystės. Vis dėlto jeigu malonėtų ją priimti, kaip sutiktų savo tikrą dukterį, tai gavęs šį laišką, trečią

vakarą uždek lempą bokšto, žvelgiančio į jūrą, viršuje. Šviesa bus matoma nuo mūsų laivo denio; priešingu atveju plauksiu tolyn ir nebegrišiu...“ Ką apie tai pasakysite?

Arkelis. Nieko nepasakysiu. Jis greičiausiai pasielgė taip, kaip turėjo pasielgti. Esu labai senas, bet dar niekada iki galo nesuvokiau savo sielos gelmių. Tai kaip man nuspręsti apie kitų poelgius? Aš jau beveik viena koja kape, o nesugebu įvertinti pats savęs... tik užmerkęs akis ir atleidęs arba tik įsiklausęs į save, nepadarysi klaidos. Mums tai atrodo keista, ir tiek. Sulaukė žilos galvos ir lyg koks berniūkštis vedė prie šaltinio surastą mergytę... Mums tai regisi keista, nes matome tik išvirkščią savo lemties pusę... mūsų pačių likimo... Iki šiol jis visada klausė mano patarimų; tikėjau padarysiąs jį laimingą, kai pasiunčiau prašyti princesės Ursulės rankos... Jis negalėjo gyventi vienas, ir po žmonos mirties liūdėjo vienvėje; toji santuoka turėjo užbaigti ilgus karus ir įsisenėjusią neapykantą... Jis to nepadarė. Tegul bus taip, kaip norėjo; aš niekada nestojau skersai likimui, ir jis geriau negu aš numato savo ateitį. Galbūt viskas nutinka taip, kaip turėjo įvykti...

Ženevjeva. Jis visada buvo toks atsargus, toks rimtas ir santūrus... Jeigu čia būtų Pelėjas, aš suprasčiau... Bet jis... turėdamas tiek metų... Ką jis mums atves? Nežinia kur sutiktą nepažįstamąją... Po žmonos mirties gyveno tik dėl savo sūnaus, mažojo Injoldo, ir ruošėsi vesti tik todėl, kad jūs to norėjote... O dabar... Mergytė iš miško... Jis viską pamiršo... Ką mes darysime?...

Įeina Pelėjas.

Arkelis. Kas čia atėjo?

Ženevjeva. Pelėjas. Jis verkė.

Arkelis. Tai tu, Pelėjau? Prieik arčiau, noriu matyti tave šviesoje...

Pelėjas. Seneli, kartu su brolio laišku aš gavau dar vieną, mano draugo Marcelijaus... Jis merdi ir kviečia mane atvykti. Norėtų pasimatyti prieš mirtį...

Arkelis. Norėtumei iškeliauti nesulaukęs savo brolio? Gal tavo draugas serga ne taip sunkiai, kaip mano...

Pelėjas. Jo laiškas toks liūdnas, kad iš eilučių dvelkia mirtis... Rašo tiksliai žiną dieną, kada ateis pabaiga... Sako, kad dar galiu suspėti, jeigu noriu, bet laikas nebelaukia. Kelias labai tolimas, ir jeigu lauksiu parvykstančio Golo, gal jau bus per vėlu...

Arkelis. Vis tiek reikėtų truputį palūkėti... Nežinome, ko tikėtis iš šito susitikimo. Be to, argi čia, viršutiniam aukšte, neguli gal dar didesnis ligonis nei tavo draugas... Ar gali pasirinkti tarp tėvo ir draugo?...

Jis išeina.

Ženevjeva. Pelėjau, pasirūpink jau šįvakar įžiebtį lempą...

Abu skyrium išeina.

Ketvirta scena

Priešais pilį

Įeina Ženevjeva ir Melisanda.

Melisanda. Soduose prieblanda. Ir kokie miškai, kokie miškai aplink rūmus!...

Ženevjeva. Taip, ir aš stebėjau, kai čia atėjau, ir visi tuo stebisi. Yra vietų, kurių niekada neapšviečia saulė. Bet čia greitai apsiprantama... Jau seniai... Čia gyvenu beveik keturiasdešimt metų... Pažiūrėkit tenai, pamatysit švytinčią jūrą...

Melisanda. Žemai girdžiu žingsnius...

Ženevjeva. Taip, pas mus ateina... A, tai Pelėjas...Jis atrodo dar pavargęs, nes labai ilgai jūsų laukė...

Melisanda. Jis mūsų nematė.

Ženevjeva. Manau, kad matė, bet dvejoja, kaip pasielgti... Pelėjau, ar tai tu?

Pelėjas. Aš!... Grįžau nuo jūros...

Ženevjeva. Mes irgi, ieškojom šviesos. Čia kiek aiškiau negu kitur, bet jūra tamsi.

Pelėjas. Naktį kils audra. Jos čia dažnos... Tačiau šįvakar jūra tokia rami... Sėstumei į laivą lyg niekur nieko ir nebegrįztumei.

Melisanda. kažkas išplaukia iš uosto...

Pelėjas. Matyt, didelis laivas... Žiburiai labai aukštai, mes tuoj jį pamatysime, kai tik atsidurs šviesoje...

Ženevjeva. Nežinau, ar bus mums matyti... Rūkas virš vandenų...

Pelėjas. Atrodytų, jis kyla palengva...

Melisanda. Matau štai ten mažytę ugnelę, kurios nebuvau pastebėjusi...

Pelėjas. Tai švyturys. Yra ir daugiau žiburių, kurių dar nematome.

Melisanda. Laivas šviesos ruože... Jau gana toli...

Pelėjas. Tai užsienio laivas. Man regis, didesnis už mūsųškius...

Melisanda. Šitas laivas atplukdė mane čia!...

Pelėjas. Tolsta, iškėlęs visas bures...

Melisanda. Šitas laivas atplukdė mane čia. Tos didelės burės... Aš jas atpažįstu...

Pelėjas. Šiąnakt jūroje jam nebus ramu...

Melisanda. Kodėl jis išplaukia?... Beveik nebematyti... Jis gali nuskęsti...

Pelėjas. Kaip greitai temsta...

Tyla.

Ženevjeva. Abu tylite?... Nebeturite, ką pasakyti?... Laikas namo. Pelėjau, parodyk Melisandai kelią. Einu pažiūrėti, ką veikia mažasis Injoldas.

Ji išeina.

Pelėjas. Jūroje nieko nebematyti...

Melisanda. Regiu kitas šviesas.

Pelėjas. Tai kiti švyturiai... Ar girdite jūrą?... Vėjas kyla... Eikime čia. Ar paduosite man ranką?

Melisanda. Juk matote, pilnos rankos gėlių ir šakelių.

Pelėjas. Palaikysiu už parankės, takas status, ir čia labai tamsu... Tikriausiai rytoj aš išvyksiu...

Melisanda. Ak!... Kodėl išvažiuosite?

Antras veiksmas

Pirma scena

Šaltinis parke

Pasirodo Pelėjas ir Melisanda.

Pelėjas. Ar žinote, kur jus atvedžiau? Dažnai apie vidurdienį ateinu čia pasėdėti, kai soduose per karštą. Šiandien tvanku net medžių pavėsy.

Melisanda. O! Koks skaidrus vanduo...

Pelėjas. Šaltas kaip ledas. Sena apleista versmė. Atrodo, jos vanduo darė stebuklus: grąžindavo akliems regėjimą. Jį vadino „neregių šaltiniu“.

Melisanda. Nebegražina regėjimo?

Pelėjas. Nuo to laiko, kai beveik apako pats karalius, niekas čia nebeateina...

Melisanda. Kokia atoki vieta... Jokio garso.

Pelėjas. Čia visada nepaprastai tylu... Tarsi girdėtum užmigusį šaltinį... Gal norite atsisėsti ant marmurinio krašto? Po šia liepa saulės spinduliai niekada neprasisverkia...

Melisanda. Prigulsiu ant šio krašto. Norėčiau pažvelgti į gelmę...

Pelėjas. Niekas niekada jos neįžvelgė. Matyt, šaltinis toks pat gilus kaip jūra. Nežinia, iš kur jis trykšta. Gal net iš paties žemės vidurio.

Melisanda. Jeigu dugne kas nors žvilgėtų, greičiausiai būtų matyti...

Pelėjas. Nesilenkite šitaip...

Melisanda. Norėčiau paliesti vandenį...

Pelėjas. Atsargiai, nenuslyskite... Palaikysiu jus už rankos...

Melisanda. Ne, ne, norėčiau panerti abi rankas... Šiandien mano rankos lyg kokios ligonės...

Pelėjas. O, o! Saugokitės! Atsargiai! Melisanda!... Melisanda!... Ak, jūsų plaukai!...

Melisanda (*atsitiesia*). Niekaip neįstengiu pasiekti šaltinio.

Pelėjas. Kasos įkrito į vandenį...

Melisanda. Tikrai, jos ilgesnės už mano rankas... Ilgesnės už mane...

Tyla.

Pelėjas. Ar jis jus išvydo taip pat prie šaltinio?

Melisanda. Taip...

Pelėjas. Ką jums pasakė?

Melisanda. Nieko. Nebepresimenu...

Pelėjas. Priėjo visai arti prie jūsų?

Melisanda. Taip, norėjo mane pabučiuoti...

Pelėjas. O jūs – nenorėjot?

Melisanda. Ne.

Pelėjas. Kodėl nenorėjot?

Melisanda. O, o! Gelmėje kažin ką pamačiau...

Pelėjas. Saugokitės! Saugokitės! Įkrisite! Ką čia turite?

Melisanda. Jo man duotą žiedą...

Pelėjas. Atsargiai, išmesite...

Melisanda. Ne, ne, mano rankos vikrios...

Pelėjas. Nežaiskite šitaip, virš to gilaus šaltinio...

Melisanda. Mano rankos nedreba.

Pelėjas. Kaip blykčioja saulėje! Nemėtykit taip aukštai...

Melisanda. Ak!

Pelėjas. Įkrito?

Melisanda. Įkrito vandenin!...

Pelėjas. Kur?

Melisanda. Nematau skęstančio...

Pelėjas. Atrodo, matau, sužvilgo...

Melisanda. Kur?

Pelėjas. Ten... Ten...

Melisanda. O, kaip giliai!... Ne, ne tai ne tas žiedas... Nebe tas... Pradingo... Liko vien didelis ratas paviršiuje... Ką mes darysime? Ką dabar veiksime?

Pelėjas. Nereikia taip jaudintis dėl žiedo. Tai menkniekis... Gal dar jį surasime. Arba, greičiau, gausime kitą...

Melisanda. Ne, ne, neberasime, nebus nė kitų žiedų... Maniau, kad tikrai pagavau... Jau buvau suspaudusi saujoje, o žiedas vis tiek iškrito... Mečiau per aukštai, į saulę...

Pelėjas. Eime iš čia, sugrįšime kitą dieną... Eime, jau laikas. Mus galėtų užklupti... Paskambino vidurdienį kaip tik tą minutę, kai jis įkrito...

Melisanda. Ką pasakysime Golo, kai paklaus, kur žiedas?

Pelėjas. Tiesą, vien tiktai tiesą...

Abu išeina.

Antra scena

Pilės kambarys

Golo, išsitiesęs savo lovoje; Melisanda prie jo galvos.

Golo. O, viskas gerai, nieko baisaus! Bet aš negaliu suprasti, kaip tas nutiko. Ramiausiai medžiojau miške. Staiga arklys šoko į priekį, be jokios priežasties. Ar pamatė kai ką nepaprasto?... Girdėjau mušant vidurdienį. Nuskambėjus dvyliktam kartui, kažin ko išsigando ir lyg apakęs metėsi link medžio. Daugiau nieko nebegirdėjau. Nesuvokiu, kas toliau nutiko. Parkritau, o arklys tikriausiai užgriuvo ant manęs. Atrodė, tarsi miškas prislėgė man krūtine, pamaniau, kad sutraiškė širdį. Bet mano širdis tvirta. Nieko čia tokio...

Melisanda. Norite lašelio vandens?

Golo. Labai ačiū, nenoriu gerti.

Melisanda. Gal pakeisti pagalvę?... Šita truputį ištepta krauju.

Golo. Ne, ne, nėra reikalo. Ką tik atsikrenkščiau krauju. Gal dar kosėsiu.

Melisanda. Taip manot?... Jums labai skauda?

Golo. Ne, nieko, dar ne to esu matęs. Užgrūdintas geležimi ir krauju... Mano krūtinė – ne silpno vaikelio, nesijaudink...

Melisanda. Užsimerkit ir pasistenkit užmigti. Pabudėsiu prie jūsų per naktį...

Golo. Ne, tikrai nenoriu, kad šitaip vargtumei. Man nieko nereikia, miegosiu kaip kūdikis... Kas yra, Melisanda? Ko tu pravirkai?

Melisanda (*prapliumpa ašaromis*). Aš... ir aš kenčiu...

Golo. Kenti?... Kas gi tau, Melisanda?...

Melisanda. Nežinau... Sergu... Pone, verčiau šiandien jums dabar viską pasakysiu: aš čia nelaiminga...

Golo. Tai kas nutiko, Melisanda? Kas yra?... Aš nė nenučiuokiau... Kas gi įvyko?... Kas nors tave nuskriaudė?... Įžeidė?...

Melisanda. O, ne, man niekas nepadarė nieko blogo... Tai kas kita... Nebegaliu čia būti. Nežinau, kodėl... Norėčiau iš čia išvažiuoti, išeiti!... Numirsiu, jeigu pasiliksiu...

Golo. Vadinasi, kai kas atsitiko? Tu nuo manęs slepi?... Pasakyk visą tiesą, Melisanda... Ar karalius?... Mano motina?... Pelėjas?...

Melisanda. Ne, ne, ne Pelėjas. Nė vienas... Jūs nepajėgiat suprasti...

Golo. Aš galiu suprasti... Bet ką man daryti, jeigu tu nieko nesakai... Pasakyk viską, ir aš suprasiu.

Melisanda. Aš ir pati nežinau, kas tai... Jeigu galėčiau tai apsaityti, jums papasakočiau... Kažin kas stipresnis už mane...

Golo. Nagi, būk protinga, Melisanda. Ką aš turiu padaryti? Tu – nebe vaikas. Ar mane trokšti palikti?

Melisanda. Ak, ne, ne, ne tai... Norėčiau išvykti drauge su jumis... aš nebegaliu čia gyventi... Jaučiu, kad greitai mirsiu...

Golo. Vis dėlto turi būti priežastis. Visi pamanys, kad pamišai. Kad svaičioji kaip vaikas. Klausyk, ko gero – Pelėjas? Man rodos, jis retai tave užkalbina...

Melisanda. Ne, ne, kartais užkalbina. Jis manęs nemyli, aš taip manau, mačiau iš jo akių...Bet sutikęs nepraeina pro šalį...

Golo. Nereikia ant jo pykti. Visada toks buvo. Keistokas. Dabar jis liūdi, galvoja apie savo bimirštantį draugą Marcelijų, kurio negali aplankyti. Jis pasikeis, pamatysi, pasikeis, jis jaunas...

Melisanda. Bet visai ne tai... ne tai...

Golo. Tai kas gi? Negali įprasti prie čionykščio gyvenimo? Pilis išties senutė ir labai tamsi... atšiauri ir niūri. Ir visi jos gyventojai jau seni. Ir apylinkės atrodo liūdnos, visi šie miškai, senosios gūdžios girios. Bet norint galima visur atrasti džiaugsmo. O be to džiaugsmas nebūtinai turi kasdien ištikti; reikia priimti gyvenimą tokį, koks yra. Tačiau pasakyk man ką nors, nesvarbu, ką, padarysiu viską, ko panorėsi...

Melisanda. Tikrai, tikrai, tiesa... čia amžinai tamsus dangus... Šįryt pastebėjau tai pirmą kartą...

Golo. Ir dėl to verki, mano nelaimingoji Melisanda? Tik dėl to? Verki, nes nematai dangaus? Nagi, nagi, tu jau didelė, kad verktumei dėl tokių dalykų... O dar – argi ne tuoj vasara? Kasdien galėsi žvelgti į dangų. O kitais metais... Štai, duok, man ranką, duok abi mažas rankeles. (*Paima jos rankas.*) O! Kokios jos mažytės, galėčiau sumaigyti tarsi gėles... Žiūrėk, o kur gi žiedas, kurį tau buvau dovanojęs?

Melisanda. Žiedas?

Golo. Taip, mūsų vestuvių žiedas, kur jis?

Melisanda. Tikriausiai... tikriausiai, jis įkrito...

Golo. Įkrito? Kur taip? Tu jį pametei?

Melisanda. Nepamečiau, ne, įkrito... greičiausiai įkrito... Bet aš žinau, kur...

Golo. Tai kur žiedas?

Melisanda. Jūs žinot... gerai žinot... pajūrio grotą?..

Golo. Žinau.

Melisanda. Na, tai ten... Greičiausiai ten... Žinoma, žinoma, atsimenu... Nueėjau ten šįryt pririnkti kriauklelių mažajam Injoldui... Ten galima rasti labai gražių... Žiedas nuslydo nuo piršto... paskui užplūdo bangos, ir aš turėjau pasitraukti nepaieškojusi žiedo.

Golo. Ar tikrai žinai, kad ten?

Melisanda. Taip, taip, tikrai žinau... Pajutau, kaip nusmuko... O paskui užtelėjo jūra...

Golo. Reikia tuoj pat jį surasti.

Melisanda. Dabar? Tuoj pat? Naktį?

Golo. Taip. Verčiau prarasčiau viską, ką turiu, negu netekčiau to žiedo. Tu nežinai, kaip tai svarbu. Nežinai, koks tas žiedas. Šiąnakt kils didelis potvynis. Jūra bus greitesnė už tave, paskubėk. Reikia išsyk eiti jo ieškoti...

Melisanda. Aš bijau... Nedrįstu eiti pati viena...

Golo. Eik, pasikviesk drauge ką nori. Bet reikia paskubėti, ar girdi? Nedelsk, paprašyk Pelėją palydėti tave.

Melisanda. Pelėją? Eiti su Pelėju? Betgi jis nenorės...

Golo. Pelėjas padarys viską, ko paprašysi. Pažįstu Pelėją geriau negu tu. Eik, eik, pasiskubink. Neužmigsiu, kol vėl nepamatysiu žiedo.

Melisanda. Aš nelaiminga!...

Ji verkdamą išėina.

Trečia scena

Prie grotos

Pelėjas. (*Kalba labai susijaudinęs*): Tikrai, va, čia, atėjome. Naktis tokia juoda, net nematyti grotos angos... Šitoj pusėj – bežvaigždis dangus. Palaukime, kol mėnulis išlįs iš už to debesies, apšvies visą grotą, ir galėsime be baimės patekti į vidų. Ten yra pavojingų vietų, ir takelis labai siauras, tarp dviejų bedugnių ežerų. Kaip tyčia, nepasiėmiau deglo arba žibinto, bet tikiuosi, kad mums užteks mėnesienos. Ar dar nebuvote šitos grotos viduj?

Melisanda. Ne...

Pelėjas. Pabandykim... Turite atsiminti, kaip nupasakoti vietą, kur praradote žiedą, jeigu jis pradėtų klausinėti... Grota erdvi ir labai įspūdinga. Stalaktitai panašūs į augalus ir žmones. Viduje pilna melsvų šešėlių. Jos dar niekas iki galo neištyrė. Sakoma, ten paslėpti dideli lobiai. Pamatysite seniai sudužusių laivų nuolaužas. Bet einant į vidų reikia turėti vedlį. Pasitaikė amžinai pradingusių smalsuolių. Nė aš pats nedirštu nuklysti per toli. Mudu sustosime, kai nebepasieks nei jūros, nei dangaus atšvaitai. Uždegus lempelę, atrodo, kad grotos skliautas nusagstytas žvaigždėmis tarsi dangus. Manoma, kad ant uolienos taip žvilga krištolo arba druskos kruopelės. Žiūrėkit, žiūrėkit, manau, kad debesys prasiskirs... Duokit ranką, nedrebėkit, nevirpėkit taip smarkiai. Nėra jokio pavojaus: sustosime, kai tik nebematysime šviesos... Ar jus baugina gaudesys grotoje? Tai nakties garsai arba tylos skambėjimas... Girdit jūrą mums už nugaros? Šiąnakt ji tikrai nerami... ak, štai ir nušvito!

Mėnuo aiškiai apšviečia grotos angą ir išsklaido dalį vidaus sutemų. Kiek giliau matyti trys seniai baltai pražilusiais plaukais; sukritę vienas šalia kito ir surėmę pečius, jie miega, prisiglaudę prie uolos.

Melisanda. Ak!

Pelėjas. Kas yra?

Melisanda. Ten... Ten...

Ji parodo tris elgetas.

Pelėjas. Ir aš juos pamačiau...

Melisanda. Eikim iš čia!...Eikim iš čia!...

Pelėjas. Gerai... Trys seni varguoliai, užsnūdę čia... Šalyje siaučia didelis badas... Kam jie pasirinko šitą vietą nakvynei?...

Melisanda. Eikim iš čia!... Greičiau, greičiau... Eikim iš čia!...

Pelėjas. Tyliu, nekalbėkit taip garsiai... Nepažadinkim jų... Labai giliai įmigę... Eime.

Melisanda. Leiskit, leiskit mane, aš verčiau eisiu viena...

Pelėjas. Sugrįžkime kitą dieną...

Abu išeina.

Ketvirta scena

Pilies kambarys

Arkelis ir Pelėjas

Arkelis. Pats matote, kad jūs čia labai reikalingas, ir viskas verčia atsisakyti tos nereikalingos kelionės. Iki pat šios dienos nuo jūsų slėpė tikrąją jūsų tėvo padėtį; vilties kaip ir nebėra, ir šito turi užtekti, kad pasiliktumėte namie. Bet yra ir daug kitų priežasčių... Neturite teisės mūsų palikti, kai bunda mūsų priešai, o tauta miršta iš bado ir neramiai bruzda. O ir kam ta kelionė? Marcelijus mirė, ir gyvenime yra svarbesnių pareigų negu kapo aplankymas. Sakot, kad jus vargina neveiklus gyvenimas; tačiau kelionės skuboje nėra vietos veiklai ir pareigai, jas greičiau aptiksi ramiai žygiuodamas. Verčiau pasilikti ant slenksčio ir įleisti į vidų pro šalį einančią veiklą ir pareigą; juk jos praeina kasdien. Niekada nepastebėjot? Aš pats beveik

aklas, bet jus išmokysiu jas atpažinti, ir parodysiu tada, kai panorėsit pasikviesti. Bet paklauskite manęs: jeigu manote, kad trokštate tos kelionės iš pačių širdies gelmių, aš nedraudžiu išvykti; žinote pats geriau už mane, kad daug kas laukia jūsų ateityje. Aš tik prašyčiau truputį palūkėti ir pažiūrėti, kas nutiks netrukus...

Pelėjas. Kiek laiko reikės laukti?

Arkelis. Kelias savaites, o gal – tik dienas...

Pelėjas. Pasilieku...

Trečias veiksmas

Pirma scena

Pilies kambarys

Kambaryje – Pelėjas ir Melisanda. Ji verpia savo vilnos kuodelį kambario gilumoje.

Pelėjas. Injoldas nepareina, kur gi jis dingio?

Melisanda. Koridoriuje išgirdo lyg kokį triukšmą, nuėjo pažiūrėti.

Pelėjas. Melisanda...

Melisanda. Kas taip?

Pelėjas. Dar įžiūrėte, ką verpiate?

Melisanda. Aš galiu dirbti ir tamsoje.

Pelėjas. Atrodo, pilyje visi jau sumigę. Ko gero, dar negrįžo iš medžioklės. Jau vėlu... Ar jis nebejaučia sutrenkimo?...

Melisanda. Sako, kad nebeskauda.

Pelėjas. Turėtų būti atsargesnis, nebe toks vikrus kaip dvidešimtmetis... Per langą matau žvaigždes ir mėnulį tarp medžių šakų. Jau vėlu, jis nebegrįš. (*Beldžia į duris.*) Kas ten?... Įeikite!... (*Mažasis Injoldas atidaro duris ir įeina į kambarį.*) Ar tu taip pabeldei?... Niekas šitaip durų nedaužo. Kaip koks nelaimės pranašas, žiūrėk, tu išgąsdinai mamytę.

Mažasis Injoldas. Pabeldžiau tik vieną kartą...

Pelėjas. Vėlus laikas, tėvelis švakar nebegrįš, tau reikia eiti miego.

Mažasis Injoldas. Eisiu gulti tik kartu su jumis.

Pelėjas. Kaip?... Ką tu čia sakai?

Mažasis Injoldas. Sakau... kartu su jumis... ne anksčiau...

Jis staiga pradeda raudoti ir puola Melisandai į glėbį.

Melisanda. Kas gi yra, Injoldai? Kas atsitiko?... Ko dabar pravirkai?

Mažasis Injoldas (*kūkčioja*). Todėl, kad... Oi, oi! Todėl, kad...

Melisanda. Kodėl?... Kodėl?... Pasakyk man...

Injoldas. Mamyte... Mamyte... Jūs išvyksite...

Melisanda. Bet kas tau pasidarė, Injoldai?... Aš nė nemanau išvažiuoti.

Injoldas. Taip, taip, tėvelis išėjo... tėvelis negrįžta, o jūs irgi išvyksit... Aš mačiau... jį mačiau...

Melisanda. Bet apie tai niekad nebuvo jokios kalbos, Injoldai... Iš ko nusprendei, kad aš išvažiuosiu?

Injoldas. Aš jį mačiau... jį mačiau... Mano dėdei pasakėte dalykų, kurių negalėjau girdėti...

Pelėjas. Jis nori miego... Susapnavo... Eikš, Injoldai, tu jau snaudai?... Ateik čia, prie lango: gulbės mušasi su šunimis...

Injoldas (*prie lango*). O! O! Šunys veja gulbes!... Jas veja!... O! O! Link vandens!... Sparnai!... Sparnai!... Jos bijo...

Pelėjas (*grįžta prie Melisandos*). Jis nori miego, bando neužmigti, o akys jau merkiasi...

Melisanda (*pusbalsiu niūniuoja verpdama*):

Šventas Danielius ir šventas Mykolas...

Šventas Mykolas ir šventas Rapolas...

Injoldas (*prie lango*). Oi, oi, mamyte!...

Melisanda (*staiga atsistoja*). Kas ten yra, Injoldai... Kas ten!...

Injoldas. Pamačiau prie lango...

Pelėjas ir Melisanda bėga prie lango.

Pelėjas. Bet ten nieko nėra. Nieko nematau...

Melisanda. Ir aš – ne...

Pelėjas. Ar tu ką nors išvydai? Kurioj pusėj?...

Injoldas. Ten, ten!... Nebėra...

Pelėjas. Pats nežino, ką sako. Bus matęs mėnesieną virš miško. Ten dažnai pasirodo keisti atšvaitai... arba kai kas praėjo keliu... O gal jis susapnavo. Tik pažiūrėkit, man rodos, jis jau beveik miega...

Injoldas (*prie lango*). Ten tėvelis! Tėvelis ten!

Pelėjas (*prisiartina prie lango*). Jis sako tiesą, Golo eina į kiemą...

Injoldas. Tėveli!... Tėveli!... Bėgu jo pasitikti!...

Išbėga iš kambario. Tyla.

Pelėjas. Lipa laiptais...

Įeina Golo ir mažasis Injoldas su lempa.

Golo. Vėl laukiate tamsoje?

Injoldas. Aš atnešiau lempą, mamyte, didelę lempą!... (*Pakelia lempą ir pažvelgia į Melisandą.*) Tu verkei, mamyte? Verkei?... (*Kelia lempą link Pelėjo ir dabar žiūri į jį.*) Ir jūs, ir jūs verkėt?... Tėveli, pažiūrėk, tėveli, jie abu verkė...

Golo. Nešviesk jiems šitaip lempa į akis...

Antra scena

Pilies bokštas, žemai, po langais – apžvalgos takas

Melisanda (*prie lango, šukuoja palaidus plaukus*):

Trys aklos seselės,

(Turėkim vilties).

Trys aklos seselės

Su aukso lempelėm.

Užkopusios bokštan,

(Jos, mes ir jūs).

Užkopusios bokštan

Laukia septynias dienas.

Ak, sako pirmoji,

Turėkim vilties.

Ak, sako pirmoji,

Girdžiu mūsų lempeles.

Ak, sako antroji,

(Jos, mes ir jūs).

Ak, sako antroji,

Karalius ateina.

Ne, sako pati tyriausia,

(Turėkim vilties).

Ne, sako pati tyriausia,

Lempelės užgeso...

Apžvalgos take pasirodo Pelėjas.

Pelėjas. O-ė! O-ė! O!

Melisanda. Kas ten?

Pelėjas. Tai tik aš, aš, aš!... Ką ten veiki, prie lango, čiulbėdama kaip nečionykštis paukštelis?

Melisanda. Tvarkausi kasas nakčiai...

Pelėjas. Ar tai jos svyra ant bokšto sienos?... Maniau, kad saulės spinduliai...

Melisanda. Pravėriau langą, naktis, rodos, graži...

Pelėjas. Žvaigždžių – be skaičiaus, dar niekad jų šitiek nemačiau kaip šįvakar... O mėnuo vis dar virš jūros... Ateik į šviesą, Melisanda, pasilenk nors kiek, noriu pamatyti tavo palaidus plaukus.

Melisanda pasilenkia per langą.

Pelėjas. O, Melisanda!... O! Kokia tu graži!... Kokie tavo plaukai!... Pasilenk, pasilenk!... Leisk man geriau tave pasiekti...

Melisanda. Nebegaliu pasislinkti arčiau... Lenkiuosi, kiek įstengiu...

Pelėjas. Aukščiau nebepasiekiu... Paduok man ranką šįvakar... Prieš iškeliaujant... Rytoj išvykstu...

Melisanda. Ne, ne, ne...

Pelėjas. Taip, taip, išvykstu, rytoj išvažiuosiu... duok man ranką... mažytę rankelę prie lūpų...

Melisanda. Neduosiu rankos, jeigu rytoj išvažiuoji...

Pelėjas. Duok, duok...

Melisanda. Tai tu pasiliksi?... Matau rožę tamsoje...

Pelėjas. Kur gi?... Įžiūriu tik gluosnio šakas, nusvirusias per sieną...

Melisanda. Toliau, kiek toliau, ten, sode, kur sodri žaluma.

Pelėjas. Tai ne rožė... Tuoj nueisiu pažiūrėti, bet iš pradžių duok man ranką, pirma – ranką...

Melisanda. Štai, štai... Negaliu daugiau pasilenkti...

Pelėjas. Mano lūpos nepasiekia tavo rankos...

Melisanda. Nebegaliu persisverti daugiau... Tuo iškrisiu... Oi, oi! Mano plaukai svyra per bokšto sieną!...

Melisandai lenkiantis žemyn, jos plaukai staiga nusvyra ir apgaubia Pelėją.

Pelėjas. O, o! Kas gi čia?... Tavo kasos, tavo plaukai krinta ant manęs!... Tavo plaukai, Melisanda, visi visutėliai nusviro per sieną!... Laikau juos rankose, glaudžiu prie lūpų... Suimu į glėbį, apsvynioju kaklą... Per visą naktį nepaleisiu iš rankų...

Melisanda. Paleisk mane! Paleisk!... Tuoj iškrisiu!...

Pelėjas. Ne, ne, ne... Niekada neregėjau tokių plaukų kaip tavieji, Melisanda!... Žiūrėk tiktai, svyra iš taip aukštai ir užtvindo mane iki pat širdies... šilti ir švelnūs, tarsi kristų iš dangaus!... Per tavo plaukus nebematau debesų, ir jų skaisti spalva paslepia saulę!... Pažvelk, tik pažvelk, nebenulaikau rankomis... Slysta nuo manęs, bėga tolyn link gluosnio šakų... Sklaidosi į visas puses... Virpa, plevena, plakasi mano delnuose tarsi auksiniai paukšteliai, ir jie mane myli, plaukai mane myli tūkstantį kartų labiau nei tu!...

Melisanda. Palik mane... Palik... kas nors galėtų užėti...

Pelėjas. Ne, ne, ne, šiandakt aš tavęs nepaleisiu... Šiandakt – tu mano belaisvė, per visą, visą naktį...

Melisanda. Pelėjau! Pelėjau!

Pelėjas. Nebepaspruksi... Bučiuodamas tavo plaukus, bučiuoju tave visą, ir manęs nebedegina jų karštis... Tu girdi mano bučinius?... Jie kyla aukštyn tūkstančiu aukso grandelių... Kiekviena tau atneša po tūkstantį, ir antra tiek, kad bučiuotų tave, kai manęs nebus... Matai, matai, aš atgniaužiu delnus... Matai, mano rankos laisvos, o tu negali manęs palikti...

Nuo bokšto pakyla balandžiai ir skraido aplink juos naktyje.

Melisanda. Kas ten, Pelėjau?... Kas skraidžioja aplink mane?

Pelėjas. Balandžiai, išlėkė iš bokšto... Aš pabaidžiau, jie išskrenda...

Melisanda. Tai mano balandžiai, Pelėjau. Eikim iš čia, skirkimės, balandžiai nebegriš...

Pelėjas. Kodėl nebegriš?

Melisanda. Išnyks naktyje... Leisk man pakelti galvą... Girdžiu žingsnius... Palik mane! Tai Golo!... Manau, kad tai Golo!... Jis mus išgirdo...

Apžvalgos take pasirodo Golo.

Golo. Ką jūs čia veikiat?

Pelėjas. Ką čia veikiu?... Aš...

Golo. Jūs kaip vaikai... Melisanda, nesilenk taip per langą, iškrisi... ar nematot, kad jau vėlu? Beveik vidurnaktis. Nežaiskit šitaip patamsy. Jūs vaikai!... Tikri vaikai!...

Išeina kartu su Pelėju.

Trečia scena

Pilies požemiai

Ieina Golo ir Pelėjas.

Golo. Šičia, šičia, atsargiai. Niekad nebuvo nulipęs į požemius?

Pelėjas. Vieną kartą, anksčiau, bet jau seniai...

Golo. Jie nepaprastai dideli, milžiniškos grotos viena po kitos, pasibaigiančios Dievažin kur. Visa pilis pastatyta ant grotų. Ar užuodžiat čia tvyrantį mirties kvapą? Norėjau atkreipti į tai jūsų dėmesį. Anot manęs, jis kyla iš požeminio ežerėlio, kurį ketinu jums parodyti.! Būkit atidus, eikit prieky, mano žibinto šviesoj. Pasakysiu, kai ateisim į vietą. (*Toliau žengia tylomis.*) Ei, ei! Pelėjau! Sustokit! Sustokit! (*Sugriebia jį už alkūnės.*) Dėl Dievo... Argi nematot? Dar žingsnis, ir jau būtumėt bedugnėje!...

Pelėjas. Bet aš jos nepamačiau!... Žibintas man nebešvietė...

Golo. Aš kryptelėjau į šalį... Bet jeigu nebūčiau jūsų sugriebęs už alkūnės... Na, štai, ir stovintis vanduo, kurį jums minėjau... Ar užuodžiat sklindantį mirties dvelkimą? Eikim iki šios kyšančios uolos krašto, ir truputį pasilenkit. Gali užkliudyti veidą.

Pelėjas. Užuodžiu kvapą... Sakytum, kaip dvokas.

Golo. Toliau, toliau... Kaip tik šitas kvapas kai kuriomis dienomis apnuodija pilį. Karalius nenori patikėti, kad atsklinda iš čia. Reikėtų užmūryti grotą su šituo stovinčiu vandeniu. Beje, būtų laikas apžiūrėti požemius. Ar pastebėjot plyšius sienose ir skliautų atramose? Čia vyksta nematomas darbas, kurio niekas nė neįtaria, ir vieną naktį pilis sugrius, jeigu ja nepasirūpinsim... Daugybėje sienų – keisti įtrūkimai... Aha, štai!... Jaučiant bekylantį mirties kvapą?

Pelėjas. Taip, mus supa mirties dvelkimas...

Golo. Pasilenkit, nebijokit... Aš jus prilaikysiu... Duokit man... ne, ne, ne ranką... ji gali išslysti... alkūnę, alkūnę... Įžvelgiat bedugnę? (*Neramiai.*) Pelėjau, Pelėjau?

Pelėjas. Taip, regis, matau patį dugną... Ar čia žibintas taip dreba?... Jūs...

Išsitiesia, atsisuka ir žiūri į Golo.

Golo (*drebančiu balsu*). Tai žibintas... Žiūrėkit, pajudinau, kad apšviesčiau sienas...

Pelėjas. Aš čia dūstu... išeikim...

Golo. Taip, eikim...

Abu tylomis išeina.

Ketvirta scena

Terasa požemių prieigose

Įeina Golo ir Pelėjas.

Pelėjas. Ak, pagaliau įkvepiu oro!... vieną akimirką maniau, kad apalpsiu tose milžiniškose grotose, ir buvau beparkrintas... Ten drėgnas ir sunkus oras, kaip švinas, ir nepermatoma tamsa tarsi apnuodyta masė... O dabar – gaivus jūros oras!... Vėsus dvelksmas ant žalsvų bangelių, tyras kaip ką tik išsprogęs medžio lapas... Va, neseniai palaistė gėles terasos papėdėj, ir mus pasiekia žalumos ir drėgnų rožių kvapai... Jau turi būti beveik vidurdienis, rožes uždengia bokšto šešėlis... Vidurdienis, girdžiu bokšto varpus, o vaikai bėga prie jūros maudytis... Nesuvokiau, kad mes tiek laiko išbuvome požemiuose...

Golo. Ten nulipom apie vienuoliktą...

Pelėjas. Anksčiau, turėjo būti anksčiau, girdėjau mušant pusę dešimtos.

Golo. Pusė arba be ketvirčio vienuolika...

Pelėjas. Atviri visi pilies langai. Šiandien po pietų bus labai karšta... Žiū, mūsų motina ir Melisanda prie vieno bokšto lango...

Golo. Jos pasitraukė į neapšviestą pusę. Beje, dėl Melisandos: vakar vakare aš išgirdau, kas ten buvo, ir kas buvo pasakyta. Žinau, tai vaikiški žaidimai, bet jie neturi pasikartoti. Melisanda labai jauna ir jautri išpūdžiams, ją reikia saugoti ir dėl to, kad šiuo metu, atrodo laukiasi... Ji be galo gležna, dar mergytė, ir mažiausias jaudulys gali pasibaigti nelaime. Aš ne pirmą kartą pastebiu, kad tarp judviejų galėtų kai kas būti... Jūs – vyresnis už ją, jums gana vieno žodžio... Venkit jos kuo labiausiai, tikrai natūraliai, tarsi savaime... Ką gi aš ten matau pamiškėj, ant kelio?...

Pelėjas. Ten varo į miestą galvijų bandas...

Golo. Bliana kaip pasimetę vaikai, matyt, nujaučia mėsininko peilį. Kokia graži diena! Puikus laikas javapjūtei!...

Jie išeina.

Penkta scena

Prie pilies

Įeina Golo ir mažasis Injoldas.

Golo. Eikš, Injoldai, atsisėskim čia, įsitaisyk man ant kelių; pažiūrėsim, kas vyksta miške. Jau kuris laikas nebematau tavęs. Ir tu mane palieki, vis – pas mamytę... Žiūrėk, mes kaip tik atsisėdom po mamytės langais. Gal ji dabar kalba vakaro maldą... Bet pasakyk man, Injoldai, ji dažnai būna su savo dėde Pelėju, ar ne?

Injoldas. Taip, taip, visada, tėveli, kai jūs ne namie, tėveli...

Golo. A! Kažin kas su žibintu eina per sodą. Bet man sakė, kad jie nesutaria... Atrodo, nuolat pykstasi... taip? Ar tai tiesa?

Injoldas. Taip, tiesa.

Golo. Šit kaip? A! A! O dėl ko jie barasi?

Injoldas. Dėl kambario durų.

Golo. Kaip? Dėl durų? Ką tu čia pasakoji? Nagi, paaiškink, kodėl jie barasi dėl durų?

Injoldas. Nes nenori, kad jos liktų atdaros.

Golo. Kuris nenori, kad būtų atidarytos? Sakyk, dėl ko jie pykstasi?

Injoldas. Nežinau, tėveli, dėl šviesos.

Golo. Aš tavęs klausiu ne apie šviesą, apie tai pakalbėsime vėliau. Klausiu apie duris. Atsakyk, ko klausiu: turi išmokti kalbėti, jau pats laikas... Neužsidenk ranka burnos... Kalbėk...

Injoldas. Tėveli, tėveli!... Aš taip nebedarysiu...

Jis pravirksta.

Golo. Na, ko tu verki? Kas pasidarė?

Injoldas. Ai, ai! Tėveli, jūs mane užgavot...

Golo. Užgavau?... Kaip tave nuskriaudžiau? Tikrai nenorėjau...

Injoldas. Čia, rankytę...

Golo. Tai netyčia, tiktai nebeverk, rytoj aš tau kai ką duosiu...

Injoldas. Ką, tėveli?

Golo. Strėlinę su strėlėmis, bet pasakyk, ką žinai apie tas duris?

Injoldas. Didelėmis strėlėmis?

Golo. Taip, taip, labai didelėmis. O kodėl jie nenori, kad durys liktų atidaros? Atsakyk man pagaliau! Ne, ne, nepradėk verkti. Aš nesupykau. Mudu ramiai pasišnekėsime, kaip Pelėjas ir mamytė, kai jie būna kartu. Apie ką jie kalbasi, būdami kartu?

Injoldas. Pelėjas ir mamytė?

Golo. Taip, apie ką jie kalba?

Injoldas. Apie mane, visada – apie mane.

Golo. O ką jie apie tave sako?

Injoldas. Sako, kad užaugsiu labai didelis.

Golo. Ak! Vargė tu mano!... Esu kaip neregys, kuris ieško lobio vandenyno dugne!... Kaip miške paliktas naujagimis, o jūs... Klausyk, Injodai, aš buvau neatidus; dabar mes rimtai pasišnekėsime. Ar Pelėjas ir mamytė kada nors mini mane, kai nebūnu namie?...

Injoldas. Dažnai mini, tėveli; jie visą laiką kalba apie jus.

Golo. A!... Ir ką apie mane sako?

Injoldas. Sako, kad užaugsiu toks didelis kaip jūs.

Golo. Tu visada būni kartu su jais?

Injoldas. Taip, taip, visada, visada, tėveli.

Golo. Niekad neliepia žaisti kitur?

Injoldas. Ne, tėveli, kai manęs nėra, jie bijo.

Golo. Bijo!... Kaip manai, ko jie baiminasi?

Injoldas. Mamytė man vis kartoja: neišeik, neišeik... Jie liūdni, bet juokiasi...

Golo. Tai nereiškia, kad bijo.

Injoldas. Bijo, bijo, tėveli, ji bijo...

Golo. Kodėl manai, kad bijo...

Injoldas. Jie visą laiką verkia tamsoje...

Golo. A! A!

Injoldas. Tada ir aš noriu verkti...

Golo. Žinoma...

Injoldas. Ji išblyškusi, tėveli.

Golo. A! A!... Kantrybės, Dieve mano, kantrybės...

Injoldas. Ką, tėveli?

Golo. Nieko, nieko, vaikuti. Miške pamačiau vilką. Tai jie gerai sutaria? Man smagu išgirsti, kad jie geruoja. Ar jie kartais bučiuojasi? Ar ne?

Injoldas. Ar bučiuojasi, tėveli? Ne, ne. Ai, taip, tėveli, taip, taip, vieną kartą... tada, kai lijo...

Golo. Pasibučiavo? O kaip, kaip jie pasibučiavo?

Injoldas. Va, taip, tėveli, šitaip! (*Juokdamasis pabučiuoja tėvą į lūpas.*) Oi, oi, jūsų barzda, tėveli!... Badosi! Visai pražilus, tėveli, ir jūsų plaukai – žili, žili... (*Tuo metu nušvinta langas, po kuriuo jie sėdi, ir šviesa krinta ant jų.*) Ei, ei! Mamytė uždegė lempą. Kaip šviesu, tėveli.

Golo. Taigi, pamažu šviesėja...

Injoldas. Eikim ir mes ten, tėveli...

Golo. Kur nori eiti?

Injoldas. Kur šviesu, tėveli.

Golo. Ne, ne, sūnau, pasilikim šešėly... Nežinia, dar nežinia... Matai ten, tuos vargšus, kurie bando užkurti lauželį miške? Nulijo lietus. O ar matai kitoj pusėj senąjį sodininką, besistengiantį pakelti medį, kurį vėjas parbloškė skersai kelio? Jis nepajėgia, medis per didelis, per sunkus ir liks gulėti ten, kur nugriuvo. Nieko čia nepadarysi... Aš manau, kad Pelėjas – pamišėlis...

Injoldas. Ne, tėveli, ne pamišėlis, jis labai geras.

Golo. Nori pamatyti mamytę?

Injoldas. Labai labai noriu!

Golo. Aš tave pakelsiu iki lango, tik nebruzdėk. Jis man per aukštai, nors aš ir didelis... (*Pakelia berniuką.*) tik nė mažiausio garso, mamytė labai išsigąstų... Ar ją matai? Ji – kambary?

Injoldas. Matau... O! Ten šviesu!

Golo. Ji viena?

Injoldas. Viena... Ne, ne, mano dėdė Pelėjas yra ten.

Golo. Jis!...

Injoldas. Oi, oi, tėveli! Man skauda!...

Golo. Nieko tokio, nutilk, daugiau taip nedarysiu. Žiūrėk, žiūrėk, Injoldai!... Aš susvyravau, kalbėk tyliau. Ką jie veikia?

Injoldas. Nieko neveikia, tėveli, kažin ko laukia.

Golo. Šalia vienas kito?

Injoldas. Ne, tėte.

Golo. O... O lova? Ar jie prie lovos?

Injoldas. Lova, tėveli? Nematau lovos.

Golo. Tyliau, tyliau, tave išgirs. Ar jie kalba?

Injoldas. Ne, tėveli, nekalba.

Golo. Bet ką gi daro? Turi ką nors veikti...

Injoldas. Žiūri į šviesą?

Golo. Abu?

Injoldas. Abu, tėveli.

Golo. Ką nors sako?

Injoldas. Ne, tėveli, žiūri plačiai atsimerkę.

Golo. Artinasi vienas prie kito?

Injoldas. Ne, tėveli, nejuda.

Golo. Sėdi?

Injoldas. Ne, tėveli, stovi atsirėmę į sieną.

Golo. Gestikuliuoja? Žiūri vienas į kitą? Duoda ženklus?

Injoldas. Ne, tėveli... Oi, oi, tėveli! Jie vis neužmerkia akių... Man baisiai baisu...

Golo. Tylėk. Vis dar stovi?

Injoldas. Ne, tėveli. Aš bijau, tėveli, nukelkit mane!

Golo. Ko išsigandai?... Žiūrėk, žiūrėk!...

Injoldas. Nebenoriu žiūrėti, tėveli!... Nulaipinkit mane!

Golo. Žiūrėk, žiūrėk!

Injoldas. Oi, oi, aš imsiu šaukti, tėveli! Nukelkit mane! Leiskit nulipti!

Golo. Lipk čia, eisim pažiūrėti, kas nutiko.

Abu išeina.

Ketvirtas veiksmas

Pirma scena

Pilies koridorius

Iėję susitinka Pelėjas ir Melisanda.

Pelėjas. Kur eini? Šįvakar turiu su tavim pasikalbėti. Ar tave pamatysiu?

Melisanda. Taip.

Pelėjas. Ką tik buvau pas savo tėvą. Jam geriau. Gydytojas mums pasakė, kad pagis... Tačiau rytą mane apėmė nuojauta, kad ši diena baigsis blogai. Jau kuris laikas girdžiu artėjančią nelaimę... Paskui, staiga, didysis virsmas; šiandien – jau tik laiko klausimas... atvėrė visus jo kambario langus. Jis prabilo, atrodo laimingas. Dar nekalba kaip visi, bet jo mintys jau nebeklaidžioja kitame pasaulyje... Jis mane atpažino. Paėmė už rankos ir tarė, žvelgdamas keistu žvilgsniu, kurį įgijo susirgęs: „Tai tu, Pelėjau? Nagi, nagi, anksčiau aš tavęs nepastebėjau, bet tavo rimtas ir meilus veidas kaip tų, kurie ilgai negyvens... Reikia iškeliauti, reikia iškeliauti...“ Kaip keista, aš jo paklausysiu... Motina klausė ir verkė iš džiaugsmo. Tu to nepastebėjai? Atrodo, atgimsta visi namai, kvėpuoja, kalba, vaikšto... Paklausk, už durų girdžiu balsus. Paskubėk, atsakyk greičiau: kur tave pamatysiu?

Melisanda. Kur nori?

Pelėjas. Parke, prie neregijų šaltinio. Gerai? Ateisi?

Melisanda. Taip.

Pelėjas. Tai bus paskutinis vakaras. Išvažiuosiu, kaip tėvas patarė. Tu manęs nebepamatysi...

Melisanda. Nekalbėk taip Pelėjau... Visada tave matysiu, visada žvelgsiu į tave...

Pelėjas. Veltui žvelgsi... Būsiu taip toli, kad tu nebegalėsi manęs matyti... Pasistengsiu nukeliauti labai toli... Esu kupinas džiaugsmo, ir, sakytum, mane slegia visas dangaus ir žemės svoris.

Melisanda. Kas atsitiko, Pelėjau? Nesuprantu, ką kalbi...

Pelėjas. Eik iš čia, eik, skirkimės. Už durų girdžiu balsus... Šįryt svetimšaliai aplankė pilį... Jie išvyks... Išeikim, ten – svetimšaliai...

Abu išeina atskirai.

Antra scena

Pilies kambarys

Matyti Arkelis ir Melisanda.

Arkelis. Dabar, kai Pelėjo tėvas išgelbėtas, o liga, ta sena mirties tarnaitė, paliko pilį, namus pagaliau nušvies truputis džiaugsmo ir saulės... Seniai laikas!... Nuo pat tavo atsiradimo čia visi tik ir vaikščiojo pasikuždėdami palei uždarytą kambarį... Ir išties, man buvo gaila tavęs, Melisanda. Atėjai čia tokia linksmutė, lyg šventės laukiantis vaikas, bet vos tau įžengus į priėmimą, išvydau, kaip pasikeitė tavo veidas, greičiausiai ir siela; juk veidas nevalingai pasikeičia, kai per patį vidurdienį patenki į baisiai tamsią ir šaltą olą... Ir vėliau, dėl viso šito dažnai tavęs nesuprasdavau... Stebėjau tave, buvai čia, gal – nerūpestinga, bet su keista ir sumišusia išraiška žmogaus, vis laukiančio nutinkant didelės nelaimės, skaisčią dieną, gražiame sode... Negaliu paaiškinti... Man buvo liūdna matyti tave tokią, nes tu per jaunutė ir per graži, kad dieną naktį jaustumėi mirties dvelkimą... Tačiau dabar viskas pasikeis. Per savo amžių – ir tai, matyt, didžiausias mano gyvenimo laimėjimas, – per savo amžių įgijau kažin kokį tikėjimą įvykių tikslingumu ir visada matydavau, kad kiekviena jauna ir graži būtybė paskatina aplink save jaunus, gražius ir laimingus įvykius... Ir dabar – tavo eilė atverti duris naujam laikui, kurį numatau... eikš arčiau, ko stovi ten tylėdama ir nepakeldama akių? Tave pabučiavau tik vieną kartą, kai čia pasirodei, o vis dėlto senoliai kartais pajunta poreikį lūpomis paliesti moters kaktą arba vaiko skruostą, kad dar patirtų gyvenimo jaunystę ir akimirksniu nutolintų mirties grėsmę. Ar tau baugu senų lūpų prisilietimo? Kaip aš tavęs gailėjau anais mėnesiais!...

Melisanda. Seneli, aš nebuvo nelaiminga...

Arkelis. Gal tu – iš tų, kurios nelaimingos, nors pačios to nežino... Leisk man bent minutėlę pažiūrėti į tave iš arti... mirštantieji be galo trokšta grožio šalia...

Įeina Golo.

Golo. Pelėjas šįvakar išvyksta.

Arkelis. Tavo kruvina kakta. Ką pasidarei?

Golo. Nieko tokio... Broviausi per dygliuotą gyvatvorę.

Melisanda. Palenkite kiek galvą, pone... Nuvalysiu jums kaktą...

Golo (*ją atstumia*). Nenoriu, kad mane liestumei, girdi? Eik šalin, šalin! Ne su tavim kalbu. Kur mano kardas? Ieškau kardo...

Melisanda. Čia, ant klaupto.

Golo. Paduok. (*Arkeliiui.*) Prie jūros rado dar vieną iš bado mirusį valstietį. Atrodo, jie tyčia ateina numirti mums po akimis. (*Melisandai.*) Tai kur mano kardas? Ko taip drebat? Jūsų nežudysiu. Norėjau tik patikrinti ašmenis. Tiems reikalams kardo nenaudoju. Ko žiūrit į mane kaip į vargšą? Aš jūsų neprašiau išmaldos. Tikitės mano akyse kai ką įžvelgti, kad nieko nepamatyčiau jūsų akyse. Manot, kad aš kai ką žinau? (*Arkeliiui.*) Ar matot tas dideles akis? Atrodo, didžiuojasi savo tyrumu... Gal man pasakytumėt, ką jose matote?...

Arkelis. Įžiūriu didelį nekaltumą...

Golo. Didelį nekaltumą!... Akys didesnės už nekaltybę!... Tyros kaip avinėlio... Galėtų Dievui duoti nekaltumo pamokas. Didis nekaltumas! Klausykit: jos taip arti, kad jaučiu judančių blakstienų švelnumą; ir vis dėlto didžiosios ano pasaulio paslaptys man aiškesnės už mažiausią šių akių slėpinį!... Didis nekaltumas! Daugiau negu tai. Atrodytų, dangaus angelai per visą dieną plaukioja skaidriame kalnų upokšnyje!... Pažįstu tas akis! Mačiau jas plačiai atmerktas! Užmerkit jas! Užsimerkit! Arba aš jas ilgam užmerksiu!... Nespauskit dešinės rankos prie širdies, mano žodžiai labai paprasti... Neturiu slaptų minčių... Jeigu turėčiau kokią slaptą mintį, nejaugi jos neatskleisčiau? Ak! Ak! Nebandykit pabėgti! Pasilikit! Duokit man ranką! O, kokios karštos jūsų rankos... Pasitraukit! Jūsų oda man šlykšti!... Likit čia! Dabar nebepaspruksit! (*Sučiumpa ją už kasų.*) Klūpomis šliaužit man iš paskos! Klūpomis! Ant kelių prieš mane! Aha! Pagaliau praverčia jūsų ilgi plaukai... Dešinėn, tada – kairėn! Kairėn – ir dešinėn! Absalomai! Absalomai! Pirmyn! Atgal! Žemėn! Žemėn!... Matot, matot, aš jau kikenu kaip senis...

Arkelis (*pribėga*). Golo!...

Golo. (*Staiga apsimestina nurimsta*). Tiek to, elkitės kaip jums patinka. Man tai visai nesvarbu. Esu per senas, o be to aš – ne šnipas. Palauksiu progos, o tada... O, tada!... Tiesiog todėl, kad toks paprotys, tai tik toks paprotys...

Jis išeina.

Arkelis. Kas jam pasidarė? Jis girtas?

Melisanda (*pro ašaras*). Ne, ne, jis manęs nebemyli... Aš nelaiminga!... Aš nelaiminga!...

Trečia scena

Pilies terasa

Mažasis Injoldas bando pakelti uolos atplaišą.

Mažasis Injoldas. Oi! Koks sunkus akmuo!... Sunkesnis už mane... Sunkesnis už viską... Mano auksinis kamuoliukas pakliuvo tarp uolos ir šito bjauraus akmens, ir negaliu jo pasiekti... Mano mažos rankos per trumpos... ir akmens nepakeliu... Negaliu pajudinti... ir niekas jo nepastums... sunkesnis už visą pilį... Matyt, įaugo žemėn... (Tolumoje girdėti *bandos bliovimas*.) Oi, oi! Girdžiu mykiančias avis... (*Prieina prie terasos krašto*.) Va, saulė pasislėpė... Avytės atbėga, atbėga... Kiek jų daug!... Kiek daug!... Bijo tamsos... skuba... Nemoka bėgti greičiau... Mykia! Mykia! Nebežino, kur turi pasukti... Nustojo bliauti... Laukia... Vienos norėtų bėgti į dešinę... Visos norėtų sukti dešinėn... Sustoja!... Piemuo sviedžia grumstą... Ei, ei! Pasuks šiton pusėn... Nori prabėgti po olomis! Jau visai arti... Oi! Oi! Kiek jų daug!... Kokia krūva!... Pilnas visas kelias... Dabar avys tyli... Piemenuk! Piemenuk! Ko nutilo avys?

Piemuo (*likęs nematomas*). Šitas kelias – ne link tvartelio...

Injoldas. Kur jie suka? Piemenuk! Piemenuk! Kur visi bėga? Jis manęs nebegirdi. Banda jau toli... Greitai bėga... Nebegirdėti triukšmo... Tas kelias – ne tvartelin... Kur jis nakvos? Oi! Oi! Oi! Jau visai sutemo... Eisiu kai ką kai kam pasakyti...

Jis išeina.

Ketvirta scena

Parko šaltinis

Pasirodo Pelėjas.

Pelėjas. Jau paskutinis vakaras... Paskutinis... Paskutinis... Viskas turi baigtis... Žaidžiau tarsi vaikas su daiktu, kurio nė neįtariau... Svajodamas žaidžiau su lemties spąstais... Kas mane staiga pažadino? Pabėgsiu šaukdamas iš džiaugsmo ir iš skausmo tarsi neregys, sprunkantis nuo užsidegusio namo... Pasakysiu jai, kad pasitrauksiu... Mano tėvui pavojus nebegresia, nebenturiu dėl ko meluoti pats sau... Jau vėlu, ji neateina... Man verčiau išeiti su ja neatsisveikinus... Bet šįkart turiu gerai į ją įsižiūrėti... Yra dalykų, kurių nebeprisimenu... Kartais atrodo, kad jos nemačiau ištisą šimtą metų... Dar nepažvelgiau jai į akis... Jeigu taip išeisiu, man nieko nebeliks. O visi prisiminimai... Tarsi neščiau lašą vandens muslininiam krepšy... Noriu pažiūrėti į ją paskutinį kartą, pažvelgti į jos širdies gelmes... Turiu jai pasakyti viską, ko dar nepasakiau...

Melisanda. Pelėjau!

Pelėjas. Melisanda! Tai tu, Melisanda?

Melisanda. Aš.

Pelėjas. Ateik čia, pasitrauk nuo mėnulio šviesos. Eikš. Turim pasakyti tiek daug dalykų... Ateik po liepos šakomis.

Melisanda. Leisk man būti šviesoje...

Pelėjas. Mus galėtų pamatyti per bokšto langą. Ateik čia, mums čia nėra ko bijoti. Būk atsargi, mus galėtų pastebėti...

Melisanda. Noriu, kad mane matytų...

Pelėjas. Kas tau? Ar pavyko išeiti nepastebėtai?

Melisanda. Taip, jūsų brolis miegojo...

Pelėjas. Jau vėlu. Po valandos uždarys duris. Reikia būti atsargiems. Kodėl atėjai taip vėlai?

Melisanda. Jūsų brolis susapnavo blogą sapną. Ir mano suknelė užsikabino ant vinies prie durų. Matot, perdrėksta. Sugaišau daug laiko ir atbėgau...

Pelėjas. Mano vargšė Melisanda!... Man beveik baugu tave paliesti... Dar visa uždususi tarsi persekiojamas paukštelis... Tu dėl manęs visa tai padarei, dėl manęs?... Girdžiu plakant tavo širdį tarsi ji būtų mano... Eikš čia...arčiau, arčiau prie manęs...

Melisanda. Ko juokiatės?

Pelėjas. Nesijuokiu, o gal juokiuos iš džiaugsmo, visai nejučia.. Daugiau būtų dėl ko verkti...

Melisanda. Kadaisė mes buvome čia susitikę... Aš atsimenu...

Pelėjas. Tikrai... Tikrai... Prieš daug mėnesių. Tada dar nežinojau... Ar numanai, kodėl šįvakar paprašiau tavęs ateiti?

Melisanda. Ne.

Pelėjas. Gal tai paskutinis kartas, kai tave matau... Turiu pasitraukti visam laikui...

Melisanda. Kodėl vis kalbi, kad išvyksti?...

Pelėjas. Ar tau atskleisti tai, ką jau žinai? Argi nežinai, ką tau pasakysiu?

Melisanda. Betgi ne, ne, nieko nežinau...

Pelėjas. Nesupranti, kodėl turiu išvažiuoti... (*Jis staiga ją pabučiuoja.*) Aš tave myliu...

Melisanda (*tyliai*). Ir aš tave myliu...

Pelėjas. O! Ką sakai, Melisanda!... Vos išgirdau!... Įkaitinta geležis suskaldė ledą!... Tari žodžius balsu kaip iš pasaulio krašto!... Vos vos tave išgirdau... Tu mane myli? Ir tu – mane myli?... Nuo kada myli mane?

Melisanda. Nuo pat pradžių... Nuo tada, kai tave pamačiau...

Pelėjas. O! Kaip tu tai sakai!... Tarsi tavo balsas būtų perėjęs per jūrą pavasarį!... Iki šiol aš jo tokio dar negirdėjau... Sakytum, lietus nulijo man į širdį! Tu tai sakai nuoširdžiai!... Aš angelą klausinėju!... Neįstengiu tuo patikėti, Melisanda!... Už ką mane mylėtumei?... Kodėl mane myli? Tu tiesą sakai? Neapgaudinėji manęs? Gal apsimeti truputį, kad mane pralinksmintum?...

Melisanda. Ne, aš niekad neapsimetinėju, meluoju tik tavo broliui...

Pelėjas. O! Kaip tu tai sakai!... Tavo balsas! Tavo balsas... Gaivesnis ir tyresnis už vandenį!... Lyg skaidrus vanduo man ant lūpų!... Lyg tyras vanduo man ant rankų... Duok, duok man savo rankas... O, kokios jos mažytės!... Aš nenumaniau, kad tu tokia graži!... Kol nesutikau tavęs, anksčiau nebuvau matęs tokio grožio... Buvau neramus, visur ieškojau namuose... visur ieškojau kaimė... Ir neradau grožio!... Pagaliau sutikau tave!... Netikiu, kad žemėje kur gyventų gražesnė moteris!... Kur tu? Nebegirdžiu tavo kvėpavimo...

Melisanda. Žiūriu į tave...

Pelėjas. Ko žiūri į mane taip rimtai? Mus visai uždengė šešėlis. Po šituo medžiu taip tamsu. Ateik į šviesą. Nebegalim įžiūrėti, kokie mudu laimingi. Ateik, ateik, mums lieka tiek mažai laiko...

Melisanda. Ne, ne, likim čia... Tamsoje esu arčiau prie tavęs...

Pelėjas. Kur tavo akys? Nepabėgsi nuo manęs? Tu negalvoji dabar apie mane.

Melisanda. Betgi ne, ne, galvoju tik apie tave...

Pelėjas. Žvelgei į šalį...

Melisanda. Mačiau tave kitur...

Pelėjas. Tu išsiblaškiusi... Kas tau? Man neatrodo laiminga...

Melisanda. Aš laiminga, laiminga, tik man liūdna...

Pelėjas. Kai žmonės myli, dažnai būna liūdni...

Melisanda. Visada pravirkstu, kai pagalvoju apie tave...

Pelėjas. Ir aš... ir aš, Melisanda... Taip arti prie tavęs, verkiu, verkiu iš džiaugsmo, ir vis dėlto... (*Vėl ją pabučiuoja.*) Keistai atrodo, kai tave taip bučiuoju... Tokia graži, lyg mirštančioji...

Melisanda. Ir tu...

Pelėjas. Štai, štai... Nedarom to, ko norim... Aš dar nepamilau tavęs, kai pamačiau pirmą kartą...

Melisanda. Nė aš... Bijojau...

Pelėjas. Negalėjau pažiūrėti tau į akis... Ketinau tuoj pat iškeliauti... o paskui...

Melisanda. O aš nenorėjau ateiti... Tikrai nežinau kodėl, bet bijojau pasirodyti...

Pelėjas. Niekad nesužinosime daugybės dalykų... Vis delsiame, o paskui... Kokie čia garsai? Užtrenkia vartus!...

Melisanda. Tikrai, uždarė vartus...

Pelėjas: Nebegalėsime grįžti! Girdi skląščius? Paklausyk, paklausyk!... Didžiąsias grandines!... Per vėlu, per vėlu!...

Melisanda. Tuo geriau! Tuo geriau! Tuo geriau!

Pelėjas. Ar tu?... Štai, štai!... Jau nebe tik mes to norime!... Viskas paprasta, viskas išsaugota! Šįvakar viskas išgelbėta! Ateik, ateik!... Širdis dažosi kaip pamišusi visoj krūtinėj... (*Aplėbia ją.*) Klausyk! Klausyk! Širdis man gniaužia kvapą... Eikš! Eikš!... Ak, kaip šviesu tamsumoj!...

Melisanda. Už mūsų kažin kas stovi!...

Pelėjas. Nieko nematau...

Melisanda. Girdėjau žingsnius...

Pelėjas. Tamsoj girdžiu tik tavo širdį...

Melisanda. Išgirdau šlamant sausus lapus...

Pelėjas. Tai vėjas, jis staiga nutilo... Nurimo, kol bučiavomės...

Melisanda. Kokie šįvakar dideli medžių šešėliai!...

Pelėjas. Apsikabinę traukiasi iki pat sodo gilumos... Oi, bučiuojasi toli nuo mūsų!... Žiūrėk, žiūrėk!...

Melisanda (*slopiu balsu*). A! Ak! Jis slepiasi už medžio!

Pelėjas. Kas?

Melisanda. Golo!

Pelėjas. Golo? Kur jis? Nieko nematau...

Melisanda. Ten... kur baigiasi mūsų šešėliai...

Pelėjas. Taip, tikrai, pastebėjau jį... Lėtai nususukim...

Melisanda. Jis turi kardą...

Pelėjas. Nepasiėmiau savo...

Melisanda. Matė, kaip bučiavomės...

Pelėjas. Nenujaučia, kad jį pamatėm... Nejudėk, nepasuk galvos... Tada jis šoks čia... Stovės ten, kol galvos, kad mes nežinom... Stebi mus... Vis dar nejuda... Eik iš čia, pasitrauk iš čia šita puse... Aš jo palauksiu... Sulaikysiu...

Melisanda. Ne! Ne! Ne!

Pelėjas. Eik iš čia! Eik! Jis viską matė!... Nužudys mus!...

Melisanda. Ir tegu! Težudo! Težudo!

Pelėjas. Jis ateina! Artinasi... Kur tavo lūpos?... Tavo lūpos!...

Melisanda. Štai jos!... Štai!... Štai!...

Abu beprotiškai bučiuojasi.

Pelėjas. O! O! Krinta dangaus žvaigždės!...

Melisanda. Ir ant manęs! Ir ant manęs!...

Pelėjas. Dar! Dar!... Bučiuok!

Melisanda. Visa tavo! Tavo! Tavo!...

Golo su kardu rankoje puola prie jų ir kerta Pelėjui, kuris parkrinta ant šaltinio krašto. Melisanda iš siaubo pabėga.

Melisanda (*bėgdama tolyn*). O! O! Man trūksta drąsos!... Trūksta drąsos!...

Penktas veiksmas

Pilies menė

Viduje susirinkusios tarnaitės, o lauke vaikai žaidžia prie vieno menės langelio.

Sena tarnaitė. Pamatysit, dukrelės, pamatysit, tai bus šįvakar. Netrukus mums praneš...

Kita tarnaitė. Patys nebežino, ką daro...

Trečia tarnaitė. Palaukim čia...

Ketvirta tarnaitė. Tikrai sužinosim, kai reikės lipt viršun...

Penkta tarnaitė. Užlipsim pačios, kai bus laikas...

Šešta tarnaitė. Namuose negirdėti nė balso...

Septinta tarnaitė. Reikėtų nutildyti vaikus, žaidžiančius prie langelio.

Aštunta tarnaitė. Jie ir patys tuoj nurims.

Devinta tarnaitė. Dar ne laikas...

Įeina sena tarnaitė.

Senoji tarnaitė. Kambarin nieko nebeįleidžia. Klausiausi ilgiau kaip valandą... Galėtum išgirsti, kaip musės ropinėja per duris... Nieko neišgirdau...

Pirma tarnaitė. Ar kambary palikta viena?

Senoji tarnaitė. Ne, ne, man rodos, kambarys pilnas žmonių.

Senoji tarnaitė. Dieve mano! Dieve mano! Nelaimė aplankė namus... Kalbėti nevalia, o jeigu tik galėčiau pasakyti viską, ką žinau...

Antra tarnaitė. Jūs ir atradot juos palei vartus?

Senoji tarnaitė. O kaipgi, kaipgi, aš juos ir suradau. Vartininkas kalbėjo, kad pamatė juos pirmasis, bet tai juk aš jį pažadinau. Miegojo sau ant pilvo ir nenorėjo keltis. O dabar šneka: aš juos pamačiau pirmasis. Argi tai teisinga? Matot, nusideginau žiebdama lempą, kai norėjau nulipti rūsin. Ką gi ketinau veikti rūsy? Nebepresimenu. Paskui – penktą valandą pabundu, dar prietema tvyro, sakau sau: pereisiu per kiemą ir atkelsiu vartus. Taigi, nulipu laiptais ant pirštų galiukų ir atkeliu vartus kaip paprasčiausias duris... Dieve! Dieve! Ir ką aš regiu! Atspėkit tik, ką regiu!...

Pirma tarnaitė. Ji gulėjo prie vartų?

Senoji tarnaitė. Tysojo abu prie pat vartų!... Kaip išbadėję vargšai... Prisispaudę viens prie kito kaip baimės apimti vaikiukai... Jaunoji princesė pusiau mirusi, o didžiajam Golo prie šono dar kabojo kardas... Slenkstis kruvinas...

Antra tarnaitė. Reikėtų nuraminti vaikus... Šūkauja iš visų pusių prie langelio...

Trečia tarnaitė. Nebesusikalbam...

Ketvirta tarnaitė. Nieko nepadarysi, jau bandžiau, nenori nutilti...

Pirma tarnaitė. Atrodo, jis beveik sveikas?

Senoji tarnaitė. Kas toks?

Pirma tarnaitė. Didysis Golo.

Trečia tarnaitė. Jau, jau, jį nuvedė į žmonos kambarį. Ką tik prasilenkiau su jais koridoriuj. Jį vedė už parankių, tarsi būtų girtas. Dar negali eiti pats vienas.

Senoji tarnaitė. Jam nepavyko nusižudyti, per daug stiprus. O ji beveik nesusižeidė, bet numirs... Ar jūs tai suprantat?

Pirma tarnaitė. Matėt žaizdą?

Senoji tarnaitė. Taip kaip regiu jus, dukrele. Viską mačiau, kaip žinot... Ją išvydau anksčiau už kitus... Mažytė žaizdelė po kairiąja krūtimi... Įbrėžimas, kuris nė karvelio nenumarintų. Argi tai normalu?

Pirma tarnaitė. Taigi, taigi, čia kažkas yra...

Antra tarnaitė. Be to, ji pagimdė prieš tris dienas...

Senoji tarnaitė. Išties!... Pagimdė mirties guoly, argi tai ne didis ženklas? O koks tas vaikas? Ar matėt? Mažutytė mergytė, kokios nė vargšas nenorėtų paleisti į pasaulį... Mažutis vaškinis veidelis gimusios per anksti... smulkutis vaškinis kūnelis, paguldytas ant ėriuko vilnos... Taigi, taigi, nelaimė atėjo į namus...

Pirma tarnaitė. Taip, taip, tai Dievo rankos mostas...

Trečia tarnaitė. O kaip gerasis ponas Pelėjas... Kur jis dabar? Niekas nežino...

Senoji tarnaitė. Ne, ne, žino visi... Bet nė vienas nediršta prabilti... Tyli apie tą... Tyli apie kitą... nieko nekalba... Nebesako tiesos... O, va, aš žinau, kad jį surado neregijų šaltinio dugne... bet niekas, niekas negalėjo jo pamatyti... Va, šitaip, viską patirsim tik paskutinę dieną...

Pirma tarnaitė. Man nejauku čia miegoti...

Senoji tarnaitė. Kai laimė namuose, tada nenutylėsi...

Trečia tarnaitė. Vis tiek laimė sugrįš...

Pirma tarnaitė. Dabar jie mūsų vengia...

Antra tarnaitė. Tyli visi...

Trečia tarnaitė. Nuleidžia akis eidami pro šalį...

Ketvirta tarnaitė. Vien tik šnibžda.

Penkta tarnaitė. Sakytum, visi drauge padarė nusikaltimą...

Šešta tarnaitė. Nežinia, ką padarė...

Septinta tarnaitė. Kaip gyventi, kai šeiminkai pilni baimės?

Pauzė.

Pirma tarnaitė. Nebegirdžiu vaikų balsų.

Antra tarnaitė. Įsitaisė prie langelio.

Trečia tarnaitė. Visi prisispaudę viens prie kito.

Senoji tarnaitė. Namuose nieko negirdėti...

Pirma tarnaitė. Nė vaikai nebekvėpuoja...

Senoji tarnaitė. Eikit, eikit, laikas lipti viršun...

Visos tylėdamos išeina.

Antra scena

Pilies kambarys

Viename kambario kampe – Arkelis, Golo ir gydytojas. Melisanda guli savo lovoje.

Gydytojas. Ji miršta ne nuo šitos žaizdelės, tokia nenumarintų nė paukštelio... todėl ne jūs ją nužudėt, mano mielas pone, nesielvartaukit dėl to... Ji nebegalėjo gyventi... Gimė nežinia kodėl... kad numirtų, ir miršta be jokios priežasties... O be to, tai nereiškia, kad mes jos neišgelbėsime...

Arkelis. Tikrai ne, man regis, šitam kambariui kažin kodėl mes tylim ir tylim... Tai negeras ženklas... Pažiūrėkit, kaip ji miega... Alsuoja lėtai, lėtai... Tarsi jos sielai būtų amžiams šalta...

Golo. Nužudžiau ją be reikalo! Net akmenys dėl to pravirktų!... Jie bučiavosi tarsi vaikai... Paprasčiausiai pasibučiavo. Buvo brolis ir sesuo... O aš, aš tik puoliau!... Jūs matot, pasielgiau prieš savo valią... Prieš savo norą...

Gydytojas. Paklauskite, man regis, ji bunda...

Melisanda. Atverkit langą... atverkit langą...

Arkelis. Nori, kad atidaryčiau šitą langą, Melisanda?

Melisanda. Ne tą, didįjį... Noriu matyti...

Arkelis. Ar jūros vėjas šįvakar ne per vėsus?

Gydytojas. Praverkit, praverkit.

Melisanda. Ačiū... Leidžiasi saulė?

Arkelis. Saulė jau sėda virš jūros, vėlus laikas. Kaip jautiesi, Melisanda?

Melisanda. Labai gerai. Kodėl manęs to klausiat? Niekada nesijaučiau geriau. Tačiau man atrodo, kad aš kažin ką žinau...

Arkelis. Ką sakai? Nesuprantu...

Melisanda. Nebesuprantu nė aš, ką sakau, matot... Nesuvokiu, ką sakau... Nebežinau, ką žinau... Nepasakau, ko noriu...

Arkelis. Supranti, žinai... Aš laimingas, kad girdžiu tokius tavo žodžius, pastarosiom dienom po truputį klejojai, ir mes tavęs nesupratome... O dabar – jau visai kitaip...

Melisanda. Aš nežinau... Ar jūs – visiškai vienas kambary, seneli?

Arkelis. Ne, dar yra gydytojas, kuris tave atgaivino...

Melisanda. A...

Arkelis. Ir dar kai kas yra...

Melisanda. Kas gi?

Arkelis. Tai... tik tau nereikia išsigąsti... Jis nenori tau nieko blogo, patikėk... Jeigu bijosi, jis išeis... Jis labai nelaimingas...

Melisanda. Kas jis?

Arkelis. Tai... tai – tavo vyras... Golo...

Melisanda. Golo yra čia? Kodėl neprieina prie manęs?

Golo (*pasilenkia prie lovos*). Melisanda... Melisanda...

Melisanda. Tai jūs, Golo? Vos atpažinau jus... Vakaro saulė mane akina... Ko dairotės į sienas? Jūs sulysot ir pasenot... Ar seniai mes nesimatėm?

Golo (*Arkeliui ir gydytojui*). Vargšai bičiuliai, gal galėtumėt minutei pasišalinti... Duris paliksiu plačiai atidarytas... Tik minutėlę... Norėčiau kai ką jai pasakyti, kitaip negalėsiu numirti... Gerai? Pasitraukit į koridoriaus galą, paskui iškart sugrįšit... Neprieštaraukit... aš nelaimingas... (*Arkelis ir gydytojas išeina.*) Melisanda, ar gailiesi manęs, kaip aš gailiuosi tavęs?... Melisanda?... Tu man atleidi, Melisanda?...

Melisanda. Taip, taip, atleidžiu... Už ką atleisti?

Golo. Aš tau taip pat nusikaltau, Melisanda... Negaliu apsakyti, kiek blogo tau padariau... Bet šiandien suprantu, viską aiškiai supratau... nuo pirmos dienos... Ir visa, ko iki šiol nesuvokiau, šįvakar man bado akis... Ir visa, kas nutiko, kas dar bus, – dėl mano kaltės... Jeigu viską tau papasakočiau, suprastum, kaip ir aš suprantu!... Aiškiai viską, viską!... Bet aš tave taip mylėjau!... Tai aš mirsiu... Todėl norėčiau sužinoti... Norėčiau tavęs paklausti... Nesupyksi?... Norėčiau... Mirštančiam reikia pasakyti teisybę... Jis privalo žinoti tiesą, kitaip nepajėgtų užmigti... Prisieki pasakyti man tiesą?

Melisanda. Taip.

Golo. Tu mylėjai Pelėją?

Melisanda. O, taip, mylėjau. Kur jis?

Golo. Tu manęs nesupranti? Nenori suprasti?... Man atrodo... Atrodo... Štai kas: ar mylėjai jį uždrausta meile?... Ar tu?... Jūs nusikaltot? Pasakyk, pasakyk: taip, taip, taip?...

Melisanda. Ne, ne, mudu nenusikaltom. Kodėl to klausiat?

Golo. Melisanda!... Dėl Dievo meilės, atskleisk man tiesą!

Melisanda. Aš tiesą pasakiau!

Golo. Tiktai nemeluok mirties valandą!

Melisanda. Ar kas mirs? Aš mirsiu?

Golo. Tu, tu! Ir aš – paskui tave!... Ir mums reikalinga tiesa... Girdi, galų gale mums reikalinga tiesa!... Pasakyk man viską! Viską! Aš tau už viską atleidžiu!...

Melisanda. Kam man mirti? Nežinau...

Golo. Dabar žinai!... Išmušė valanda!... Laikas!... Greičiau!... Tiesą! Tiesą!...

Melisanda. Tiesą... Tiesą...

Golo. Kur gi tu? Melisanda! Kur tu? Taip negali būti! Melisanda! Kas tau? Kur išeini? (*Prie kambario durų pamato Arkelį ir gydytoją.*) Taip, taip, įeikit... Nieko nežinau, be reikalo... Jau per vėlu, ji jau labai toli nuo mūsų... Aš niekada nesužinosiu!... Mirsiu kaip neregys!...

Arkelis. Ką jai padarėt? Pražudysit ją...

Golo. Aš jau tai padariau...

Arkelis. Melisanda...

Melisanda. Čia jūs, seneli?

Arkelis. Aš, dukrele... Kuo tau padėti?

Melisanda. Ar tikrai jau žiemos pradžia?

Arkelis. Kodėl klausai?

Melisanda. Nes šalta, ir lapai nukritę...

Arkelis. Tau šalta? Nori, kad uždaryčiau langus?

Melisanda. Ne, ne... Saulė dar nenugrimzdo jūron... Lėtai leidžiasi, nes prasideda žiema?

Arkelis. Jau. Nemėgsti žiemos?

Melisanda. Oi, ne! Bijau šalčio. Oi, bijau didelių šalčių...

Arkelis. Tau geriau?

Melisanda. Taip, taip. Nebejaučiu jokio nerimo...

Arkelis. Nori pamatyti savo kūdikį?

Melisanda. Kūdikį?

Arkelis. Savo vaiką. Tu tapai motina... Pagimdei mergytę...

Melisanda. Kur ji?

Arkelis. Čia...

Melisanda. Keista... Neįstengiu pakelti rankų ir ją paimti...

Arkelis. Tu dar labai silpnutė... Aš ją pats palaikysiu: žiūrėk...

Melisanda. Nesišypso... Tokia mažutė... Tuoju pravirks... Man jos gaila...

Kambarys pamažu prisipildo, pilies tarnaitės tylomis sustoja palei sienas ir laukia.

Golo (*staiga pakyla*). Kas tai? Ką čia veikia visos šitos moterys?

Gydytojas. Čia tarnaitės...

Arkelis. Kas jas pašaukė?

Gydytojas. Tikrai ne aš...

Golo. Ko čia susirinkot? Niekas jūsų nekviatė... Ką veikiat kambary? Bet kas gi čia dabar? atsakykit!

Tarnaitės nieko neatsako.

Arkelis. Nešaukit taip garsiai... Ji tuoj užmigs, užsimerkė...

Golo. Užmigs?

Gydytojas. Ne, ne, pažvelkit, kvėpuoja...

Arkelis. Akys pilnos ašarų... Tai jos siela verkia... Kam dabar ištiesė rankas? Ko ji nori?

Gydytojas. Link kūdikio, be abejo. Tai motinos kova su mirtimi...

Golo. Jau dabar? Šią minutę? Reikia jai tai pasakyti, sakykit! Greičiau!

Gydytojas. Ko gero...

Golo. Tuo pat?... O! O! Turiu jai pasakyti... Melisanda! Melisanda!... Palikit mane vieną! Palikit vieną su ja!...

Arkelis. Ne, ne, nesiartinkit... Netrikdykit jos... Patylėkit... Jūs nežinot, kas yra siela...

Golo. Užmerkia akis...

Arkelis. Atsargiai... Atsargiai... Kalbėkit tyliau. Nereikia jai kelti nerimo... Žmogaus siela labai tyli... Žmogaus siela iškeliauja viena... Jos kančia tokia drovi... Bet kaip skaudu, Golo... Kaip skaudu visa tai regėti!... Ak! Ak! Ak!

Tuo metu kambario gilumoje susibūrusios tarnaitės staiga krinta ant kelių.

Arkelis (*atsigręžia*). Kas gi čia?

Gydytojas (*prieina prie lovos ir čiuopia pulsą*). Jos suprato.

Ilga tyla.

Arkelis. Nieko nepastebėjau. Jūs esat tikras?...

Gydytojas. Taip, taip.

Arkelis. Nė neišgirdau... Taip greitai, greitai... Staiga... Išėjo netarusi nė žodžio...

Golo (*kūkčioja*). O! O! O!

Arkelis. Eikit iš čia, Golo... Dabar jai reikia tylos... Pasitraukit, išeikit... Tai baisu, bet ne jūsų kaltė... Ji buvo mažytė būtybė, tokia rami, drovi ir tyli... Vargšė paslaptinga mažytė būtybė, kaip ir visi mes... Guli čia nelyg vyresnioji savo kūdikio sesutė... Eikit, eikit... dieve mano! Dieve mano!... Aš niekad nesuprasiu... Pasitraukim. Eime, reikia išnešti kūdikį iš šito kambario... Dabar mergytė turi gyventi už ją... Vietoj vargšės būtybės...

Visi tylėdami išeina.

Pabaiga